

ДО ПИТАННЯ ОХОРОНИ ВОДНИХ ЧЕРЕВОНОГИХ ЗАКАРПАТТЯ

Фурик Ю.І.

ДВНЗ «Ужгородський національний університет», біологічний факультет
вул. Волошина, 32, м. Ужгород, Закарпатська область, Україна

Основним документом по охороні видів тварин та рослин України являється Червона книга України. Цей державний документ регламентує статус охорони рідкісних та таких, що зникають, видів тварин і рослин України, і в ньому відображено найсучасніші дані про стан таких видів. Ще одним важливим документом, який регламентує статус рідкісних видів тварин, являється Червона книга Українських Карпат, яка вийшла в світ у 2011 році. Вона включала в себе 11 видів червононогих, серед яких водним був всього один *Terrestribythinella baidashnikovi* (Sitnikova, Starobogatov et Anistratenko, 1992), і то він вказувався не як водний, а як амфібіотичний вид. Відповідно до статті 43 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», статті 15 Закону України «Про тваринний світ», з метою посилення охорони, збереження та відтворення видів тварин, що підлягають особливій охороні, Закарпатська обласна рада у 2009 році прийняла постанову про затвердження Переліку видів тварин, що підлягають особливій охороні на території Закарпатської області. До цього списку не було включено жодного виду моллюсків. Таким чином ситуація щодо охорони червононогих моллюсків на території Закарпаття, та й України в цілому залишається досить сумною.

Одним із найбільш відомих документів по охороні видів живих організмів у світі являється Червоний список Міжнародного союзу охорони природи (МСОП). На відміну від інших природоохоронних документів цей список оцінює стан видів не для якоїсь окремої території, а в цілому на рівні всієї планети. Всі види, які внесені до Червоного списку МСОП класифікуються в межах дев'яти категорій. Це такі категорії як: Вимерлий (EX); Вимерлий у природі (EW); У критичній небезпеці (CR); Зникаючий (EN); Уразливий (VU); Майже під загрозою (NT); Найменша осторога (LC); Відомостей недостатньо (DD); Неоцінений (NE). До категорії вимерлий часто додають таку категорію як Регіонально вимерлий (RE). Станом на кінець 2022 року сюди було включено більше 500 видів прісноводних червононогих моллюсків. Серед них є і ті, що поширені на території Закарпаття. Це такі як: *Viviparus viviparus* (LC); *Viviparus sphaeridius* (статус виду невизначений); *Contectiana contecta* (LC); *Bithynia tentaculata* (LC у Європі та RE у Північній Африці); *Bithynia troschelii* (LC); *Lithoglyphus naticoides* (LC); *Terrestribythinella baidashnikovi* (DD) *Valvata (Cincina) ambigua* (статус виду невизначений); *Valvata (Cincinna) piscinalis* (LC); *Lymnaea stagnalis* (LC); *Lymnaea fragilis* (статус виду невизначений); *Stagnicola corvus* (LC); *Stagnicola palustris* (LC); *Galba truncatula* (LC); *Galba subangulata* (статус виду невизначений); *Galba oblonga* (статус виду невизначений); *Ladislavella terebra* (LC); *Radix auricularia* (LC у світі та RE у Північній Африці); *R. ampla* (LC); *R. parapsilia* (статус виду невизначений); *R. ampullacea* (статус виду невизначений); *R. balthica* (LC); *R. intermedia* (статус виду невизначений); *R. lagotis* (DD); *R. peregra* (в списках МСОП цей вид = *R. balthica*); *R. tumida* (статус виду невизначений); *Physa acuta* (LC); *Planorbis planorbis* (LC); *Anisus septemgratus* (LC, в списках МСОП цей вид = *A. leucostoma*); *A. spirorbis* (LC в Європі та EN в Північній й Центральній Африці); *Gyraulus albus* (статус виду невизначений); *Planorbarius corneus* (LC); *Segmentina nitida* (LC); *S. montagazoniana*

(статус виду невизначений); *Ancylus fluviatilis* (LC в Європі та DD в Північно-Східній Африці); *Acroloxus lacustris* (LC).

Таким чином кожен із видів, які поширені на території Закарпаття не входить до числа тих, яким загрожує велика небезпека у глобальному масштабі. Всі вони мають статус «Найменша остоорога» (LC). Лише в окремих випадках, і то лише на регіональному рівні, статус деяких видів визначається, як «Регіонально вимерлий» (RE) – *Radix auricularia* та *Bithynia tentaculata* (у Північній Африці). Якщо говорити все ж таки конкретно про закарпатських прісноводних червононогих, то регіональний охоронний статус, на нашу думку потрібно надати таким видам як: *T. baidashnikovi*; *A. lacustris*; *L. terebra*; *S. nitida*. Саме ці види зустрічаються вкрай рідко на території Закарпатської області.